

Valstybinio audito ataskaita

AR PASIEKTI MOKYKLŲ APRŪPINIMO GELTONAISIAIS AUTOBUSAIS PROGRAMŲ TIKSLAI

2016 m. kovo 15 d. Nr. VA-P-50-1-2

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

<u>SANTRUMPOS IR SAVOKOS</u>	<u>3</u>
<u>SANTRAUKA</u>	<u>4</u>
IŠVADOS	5
REKOMENDACIJOS	6
<u>IŽANGA</u>	<u>7</u>
<u>AUDITO REZULTATAI</u>	<u>9</u>
<u>1. Ar mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programos vykdomos rezultatyviai</u>	<u>9</u>
1.1. Nenupirktas programose planuotas geltonųjų autobusų skaičius	9
1.2. Geltonųjų autobusų skyrimo kriterijai nepakankami objektyviam autobusų paskirstymui	11
1.3. Sistemingai nerenkama kokybinė informacija apie mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais, o kiekybinė informacija neišsami	13
<u>2. Ar savivaldybių organizuojamas pavėžėjimas geltonaisiais autobusais atitinka saugumo reikalavimus ir tenkina mokinių poreikius</u>	<u>14</u>
2.1. Neužtikrinama, kad visi mokiniai būtų pavežami saugiai	15
2.2. Mokiniai ne visada atvežami jiems tinkamu / patogiu laiku	17
2.3. Savivaldybės galėtų aktyviau naudoti geltonuosius autobusus mokiniams vežti į / iš neformaliojo švietimo veiklų	17
2.4. Geltonieji autobusai naudojami ne tik mokinių pavėžėjimui	18
<u>PRIEDAI</u>	<u>20</u>

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

Autobusų parkai – autotransporto įmonės, priklausančios Lietuvos Respublikos administracinių vienetų centrams ar rajonų savivaldybėms.

Geltonasis autobusas – geltonas, skiriamaisiais ženklais paženklintas autobusas, vežantis vaikus (mokinius) specialiais reisais, įsigytas pagal mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programas.

Ministerija – Švietimo ir mokslo ministerija.

Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programos – nuo 2000 m. Švietimo ir mokslo ministerijos vykdomos programos (aštuonios įgyvendintos 2000–2012 m. ir viena vykdoma nuo 2013 m.), kurias įgyvendinant perkami ir savivaldybių bei valstybinėms mokykloms perduodami geltonieji autobusai.

Mokyklinis autobusas – geltonas, skiriamaisiais ženklais paženklintas autobusas, vežantis vaikus (mokinius) specialiais reisais; jis priklauso savivaldybei arba mokyklai.

ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema.

SANTRAUKA

Siekiant padėti savivaldybėms, kurios sistemingai optimizuoja mokyklų tinklą, gerinti mokinių pavėžėjimo sąlygas ir užtikrinti švietimo paslaugų prieinamumą visiems mokiniams, nuo 2000 m. vykdomas valstybinių ir savivaldybių mokyklų aprūpinimas geltonaisiais autobusais: per 14 metų Švietimo ir mokslo ministerija, įgyvendindama mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programas¹, už 22 mln. EUR nupirko ir perdavė² savivaldybių ir valstybinėms mokykloms 691 geltonąjį autobusą mokiniams vežti.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis³, nuo 2000 metų, kai buvo pradėta įgyvendinti pirmoji mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programa, iki 2014 m. bendrojo ugdymo įstaigų skaičius sumažėjo nuo 2 354 iki 1 200. Geltonaisiais autobusais į mokyklą pavėžamų mokinių skaičius tuo pačiu laikotarpiu atitinkamai padidėjo nuo 1 200 iki 20 049. Kadangi mokyklų tinklas optimizuojamas ir toliau, be to, nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. įvedamas privalomas priešmokyklinis ugdymas⁴ – mokinių pavėžėjimo poreikis geltonaisiais autobusais dar labiau išaugs ir mokyklų aprūpinimas geltonaisiais autobusais liks aktualus, todėl šis auditas buvo įtrauktas į Valstybinio audito programą.

Audito tikslas – įvertinti, ar savivaldybių mokyklų aprūpinimas geltonaisiais autobusais ir mokinių pavėžėjimas šiais autobusais organizuojamas rezultatyviai:

- ar ministerija tinkamai organizuoja mokyklų aprūpinimą geltonaisiais autobusais;
- ar savivaldybės organizuoja mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais atsižvelgiant į saugumo reikalavimus ir mokinių poreikius.

Audito subjektas – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Audito metu duomenis rinkome:

- Švietimo ir mokslo ministerijoje (Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Mokyklų veiklos skyriuje);
- septynių savivaldybių (Kretingos r., Šilutės r., Kėdainių r., Prienų r., Trakų r., Druskininkų r. ir Jurbarko r.) administracijose ir jų teritorijose esančiose mokyklose, kurioms skirti geltonieji autobusai (apklausėme 49-ias, iš jų 19-oje lankėmės), žr. 1 priedą.

Apklausėme visas savivaldybes dėl mokinių pavėžėjimo geltonaisiais autobusais organizavimo, atlikome mokinių apklausas 27 mokyklose (apklausėme apie 30 proc. visų geltonaisiais

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais patvirtintos programos: Kaimo mokyklų aprūpinimo transporto priemonėmis programa „Geltonasis autobusas“, 2000-04-17 Nr. 437; Mokyklų tobulinimo programa, 2002-05-28 Nr. 759; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programa, 2005-10-19 Nr. 1110; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2009–2012 metų programa; 2008-10-14 Nr. 1052; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymais patvirtintos programos: Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2001 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2001-04-11 Nr. 591; Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2002 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2002-04-24 Nr. 751; Geltonųjų autobusų 2003 m. programa, 2003-01-30 Nr. 88; Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2004-12-7 Nr. ISAK-1953; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metų programa, 2012-06-08 Nr. V-955.

² Savivaldybių mokykloms – 657, valstybinėms – 34.

³ Prieiga per internetą <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=1239&status=A> [Žiūrėta 2015-11-03].

⁴ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 7, 8, 9, 24, 27, 36, 37, 43, 46 ir 47 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIP-3375. Prieiga per internetą http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=4445&p_d=202690&p_k=1 [Žiūrėta 2015-12-23].

autobusais į šias mokyklas vežamų mokinių). Analizavome ministerijos 2002–2006 m. atliktų tyrimų duomenis ir užsienio šalių praktiką.

Audituojamas 2012–2014 m. laikotarpis. Analizuojant tendencijas ir pokyčius buvo naudojami ankstesnių ir vėlesnių metų duomenys.

Nustatėme, kad ministerija 2012–2014 m. patenkino tik apie 30 proc. savivaldybių pateikto geltonųjų autobusų poreikio. Savivaldybės ne visais atvejais galėjo užtikrinti mokinių saugų pavėžėjimą, nes iš 2000–2014 m. savivaldybių mokykloms skirtų geltonųjų autobusų 30 proc. yra senesni nei 10 metų (savivaldybių teigimu tokie autobusai yra techniškai nusidėvėję iki 80 procentų), o 11 proc. neturi saugos diržų. Savivaldybių atstovai įvardijo, kad geltonųjų autobusų trūksta, į juos netelpa visi mokiniai arba tenka daryti keletą reisų – mokinių tėvai skundžiasi, kad mokiniai į mokyklą atvežami per anksti.

Neįgalių vaikų pavėžėjimo į ugdymo įstaigas užtikrinimas ir tinkamas pavėžėjimo organizavimas – daugeliu atvejų yra viena iš sąlygų, lemiančių švietimo prieinamumą negalią turintiems vaikams. Savivaldybių mokykloms nepakanka specialaus transporto šiems mokiniams pavėžėti – nuo 2008 m. ministerija nepirko geltonųjų autobusų, pritaikytų vežti specialiųjų poreikių mokinius.

Nustatėme, kad ministerija sistemingai nerinko ir neanalizavo kokybinės informacijos apie savivaldybių organizuojamą mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais, taigi nevykdė mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programose nustatytų reikalavimų, o renkama kiekybinė informacija buvo netiksli ir neišsami.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Neskyrus numatytų lėšų, mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų (2000–2014 m.) tikslai, susiję su šių autobusų įsigijimu, buvo tik iš dalies pasiekti – ministerija planavo pirkti 862 autobusus, o nupirko – 691, iš jų: planavo pirkti 70 geltonųjų autobusų, pritaikytų specialiųjų poreikių turintiems mokiniams vežioti, o nupirko – 30 (1.1 poskyris, 9–10 psl.).
2. Audituojamu laikotarpiu (2012–2014 m.) ministerija neskyrė planuoto finansavimo autobusų įsigijimui, geltonuosius autobusus ne visada skyrė pagal patvirtintus pagrindinius skirstymo kriterijus, o papildomų skirstymo kriterijų nepatvirtino ir nepaskelbė iš anksto, todėl programų tikslai iki galo nebuvo pasiekti (1.2 poskyris, 11–13 psl.).
3. Audituojamu laikotarpiu (2012–2014 m.) ministerija nerinko tikslios ir išsamios kokybinės bei kiekybinės informacijos apie mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais, neatliko mokinių apklausų dėl pavėžėjimo nupirktais geltonaisiais autobusais kokybės, autobusų pirkimo iš anksto nenustačius / neįvertinus tikslaus geltonųjų autobusų poreikio savivaldybėse, todėl negalėjo įvertinti, kaip mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų rezultatai atitinka tikslinių grupių poreikius ir lūkesčius (1.3 poskyris, 13–14 psl.).
4. Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų įgyvendinimo poveikis pasiektas iš dalies, nes savivaldybės ne visada tinkamai organizavo mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais:
  - 4.1 audituotose savivaldybėse nebuvo užtikrinta, kad mokiniai šiais autobusais būtų pavežami taip, kaip tai numatyta Kelių eismo taisyklėse (vežti daugiau mokinių, negu yra

- sėdimų vietų, buvo numatyta 8 proc. savivaldybių administracijos direktorių įsakymais patvirtintų maršrutų; 22 proc. maršrutų mokiniai vežti be lydinčio asmens ir vairuotojui neatliekant lydinčio asmens funkcijų) (2.1 poskyris, 15–16 psl.);
- 4.2 tik 17 proc. savivaldybių šių autobusų maršrutų grafikai suderinti su neformaliojo švietimo veiklą, kurios vyksta ne bendrojo ugdymo mokyklose, grafikais (2.3 poskyris, 17–18 psl.);
- 4.3 78 proc. savivaldybių geltonųjų autobusų panaudojimo tvarkose buvo nustatyta, kad šie autobusai naudojami ne tik mokinių pavėžėjimui, bet ir kitiems tikslams, o 8 proc. savivaldybių – komercinei nuomai (2.4 poskyris, 18–19 psl.).

REKOMENDACIJOS

Švietimo ir mokslo ministerijai:

1. Siekiant, kad ateityje aprūpinimas geltonaisiais autobusais būtų organizuojamas labiau atsižvelgiant į savivaldybių poreikį, o lėšos jų įsigijimui būtų planuojamos ir panaudojamos tikslingai, prieš įsigyjant šiuos autobusus, atlikti išsamią savivaldybių apklausą dėl jų poreikio (3 išvada).
2. Siekiant skaidraus geltonųjų autobusų paskirstymo ir kad savivaldybėse geltonieji autobusai būtų panaudojami pagal paskirtį, papildyti geltonųjų autobusų skirstymo kriterijų sąrašą:
  - 2.1. kriterijais, kad prieš skiriant naujus geltonuosius autobusus, būtų atsižvelgiama į turimų autobusų tikslinį panaudojimą tose savivaldybėse (4.3 išvada);
  - 2.2. papildomais skirstymo kriterijais, kuriais būtų vadovaujama, kai geltonųjų autobusų nupirkta mažiau, nei yra pagrindinius kriterijus atitinkančių paraiškų (2 išvada).
3. Siekiant, kad Švietimo ir mokslo ministerija galėtų vertinti mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais rezultatus ir poveikį, užtikrinti, kad būtų periodiškai atliekami mokinių pavėžėjimo geltonaisiais autobusais kokybiniai tyrimai (3 išvada).
4. Siekiant, kad mokiniai geltonaisiais autobusais būtų vežami saugiai, parengti ir įteisinti rekomendacijas (tvarką) savivaldybėms dėl lydinčio asmens ir kitų reikalavimų saugiam mokinių vežėjimui organizuoti ir vykdyti (4.1 išvada).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti 1 priede „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“.

IŽANGA

Vyriausybės 2012–2016 metų programoje⁵ numatyta viena iš veiklos krypčių – garantuoti saugų kiekvieno gyvenančio kaime, toliau kaip 3 kilometrai nuo artimiausios ugdymo įstaigos, vaiko ar specialiųjų ugdymo poreikių turinčio asmens, nepajėgiančio atvykti į mokyklą, pavėžėjimą.

Vienas iš Valstybinės švietimo 2013–2022 m. strategijos tikslų – užtikrinant deramą švietimo prieinamumą ir lygias galimybes, maksimaliai plėtojant vaikų ir jaunimo švietimo aprėptį, suteikti mokiniams ir jaunimui palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius, nes, mažėjant bendrojo ugdymo mokyklų skaičiui kaimo vietovėse, kaimo gyventojai susiduria su sudėtingomis bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo prieinamumo galimybėmis, reikalaujančiomis didesnių finansinių ir laiko sąnaudų⁶.

Švietimo įstatyme nustatyta, kad į mokyklą ir atgal privalo būti vežami kaimuose, miesteliuose toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys mokiniai, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas ir mokiniai, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir nepajėgia patys atvykti į bendrojo ugdymo mokyklą (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų yra nesaugūs gatvėje)⁷.

Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse, neatlygintino pavėžėjimo į mokyklą ir į namus organizavimas yra savarankiška savivaldybių funkcija⁸. Savivaldybės, įgyvendindamos šią funkciją, taiko įvairius mokinių pavėžėjimo būdus (žr. 2 priedą), vienas iš jų – mokinių pavėžėjimas geltonaisiais autobusais, kuriais 2014–2015 m. buvo pavežama 20 049 mokiniai, t. y. apie 27 proc. visų pavežamų mokinių.

Audito metu vertinome savivaldybių mokyklų aprūpinimą geltonaisiais autobusais ir šiais autobusais organizuojamą mokinių pavėžėjimą savivaldybėse, o duomenis apie mokinių pavėžėjimą kitais būdais naudojome tik palyginamajai analizei.

Savivaldybes geltonaisiais autobusais aprūpina Švietimo ir mokslo ministerija – rengia ir įgyvendina mokinių pavėžėjimo programas, skirtas reorganizuotų, likviduotų kaimo mokyklų vaikams ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams pavežti⁹. Įgyvendinama programos¹⁰ ministerija 2000–2014 m. įsigijo 691 geltonąjį autobusą, iš jų 657 perdavė savivaldybėms, o 34 – valstybinėms mokykloms (šio audito metu vertinome tik savivaldybėms perduotais geltonaisiais autobusais

⁵Lietuvos Respublikos Seimo 2012-12-13 nutarimu Nr. XII-51 patvirtinta Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programa, 173 p.

⁶Lietuvos Respublikos Seimo 2013-12-23 nutarimu Nr. XII-745 patvirtinta Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija, 13.3 ir 18.4 p.

⁷Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991-06-25 Nr. I-1489 (2011-03-17 Nr. XI-1281 nauja redakcija), 36 str. 1 ir 2 d.

⁸Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 6 str. 7 ir 33 p.

⁹Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015-10-16 įsakymu Nr. V-1082 patvirtinti Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento mokyklų veiklos skyriaus nuostatai.

¹⁰Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais patvirtintos programos: Kaimo mokyklų aprūpinimo transporto priemonėmis programa „Geltonasis autobusas“, 2000-04-17 Nr. 437; Mokyklų tobulinimo programa, 2002-05-28 Nr. 759; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 metų programa, 2005-10-19 Nr. 1110; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2009–2012 metų programa, 2008-10-14 Nr. 1052; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymais patvirtintos programos: Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2001 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2001-04-11 Nr. 591; Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2002 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2002-04-24 Nr. 751; Geltonųjų autobusų 2003 m. programa, 2003-01-30 Nr. 88; Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 metų programa „Geltonasis autobusas“, 2004-12-7 Nr. ISAK-1953; Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metų programa, 2012-06-08 Nr. V-955.

organizuojamą mokinių pavėžėjimą). Nuo 2007 m. geltonieji autobusai perduodami savivaldybių nuosavybėn savivaldybių savarankiškomis funkcijoms įgyvendinti¹¹. Iki 2007 m. jie buvo perduodami patikėjimo teise. Savivaldybių duomenimis, 2014–2015 m. mokinių pavėžėjimas vykdomas 627 geltonaisiais autobusais, o 30 autobusų jau nusidėvėję ir nurašyti.

Turimų geltonųjų autobusų skaičius savivaldybėse priklauso nuo pokyčių mokyklų tinkle – savivaldybės, kurios nuosekliai optimizavo mokyklų tinklą, turi didesnį geltonųjų autobusų skaičių. Pavyzdžiui, Švietimo ir mokslo ministerijos 2014 m. duomenimis¹², Kauno miesto savivaldybė susiduria su dideliais mokyklų tinklo pertvarkos sunkumais (lėtas vidurinių mokyklų reorganizavimas į progimnazijas, vidurines ar gimnazijas) ir gerokai atsilieka nuo kitų miestų, todėl savivaldybei 2000–2014 m. skirti 3 geltonieji autobusai, o daugiausia jų turi Šakių r. (19), Kėdainių r. (20) savivaldybės.

Savivaldybės mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais organizuoja iš savivaldybės biudžeto lėšų: 2012 m. skyrė – 5,0 mln. EUR, 2013 m. – 5,2 mln. EUR, 2014 m. 5,6 mln. EUR. Atitinkamai šiek tiek didėjo ir šiais autobusais pavežamų mokinių skaičius palyginti su bendru pavežamų mokinių skaičiumi: 2012 m. buvo 27 proc., 2013 m. – 26 proc., 2014 m. – 27,4 proc. Savivaldybės nurodė, kad apie 20 proc. mokinių pavėžėjimo geltonaisiais autobusais išlaidų sudaro išlaidos šių autobusų remontui.

Daugumos savivaldybių nuomone, pavėžėjimas geltonaisiais autobusais yra saugus ir patikimas, nes jais vežami tik mokiniai, jie paimami arčiau namų ir privežami iki pat mokymo įstaigos, todėl svarbu tęsti mokyklų aprūpinimą geltonaisiais autobusais.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹³ ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁴. Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi auditoriams pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

Audito metu naudoti pagrindiniai duomenų rinkimo ir vertinimo metodai pateikiami 3 priede.

¹¹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2014-03-25 Nr. XII-802 nauja redakcija), 6 str. 2 p.

¹² Lietuva. Švietimas regionuose. Lygios galimybės 2014, Prieiga per internetą https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/579_c915f0e2c4513e8271a45716bb37142d.pdf [žiūrėta 2015-11-03].

¹³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymu Nr. V-26 (2012-06-28 Nr. V-171 nauja redakcija) patvirtinti Valstybinio audito reikalavimai.

¹⁴ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito įgyvendinimo gairės“ ir 3100-asis TAAIS „Veiklos audito gairės: pagrindiniai principai“. Prieiga per internetą <http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350> [žiūrėta 2013-09-27].

AUDITO REZULTATAI

1. AR MOKYKLŲ APRŪPINIMO GELTONAISIAIS AUTOBUSAIS PROGRAMOS VYKDOMOS REZULTATYVIAI

Atlikdami auditą laikėmės nuostatos, kad mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programos vykdomos rezultatyviai, jei ministerija:

- nupirko mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programose (2000–2014 m.) planuotą autobusų skaičių;
- geltonuosius autobusus skyrė pagal aiškius ir pakankamus šių autobusų skirstymo kriterijus;
- sistemingai rinko ir analizavo kiekybinę ir kokybinę informaciją apie šį mokinių pavėžėjimą.

Audito metu surinkome ir vertinome duomenis apie mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų (2000–2014 m.) tikslus, planuotus ir pasiektus rezultatus, planuotas ir skirtas lėšas šių autobusų įsigijimui, jų skirstymo kriterijus (2012–2014 m.), peržiūrėjome audituojamu laikotarpiu savivaldybių teiktas paraiškas šiems autobusams gauti, 2014 m. savivaldybių paraiškų reitingavimo pagal skirstymo kriterijus suvestines, komisijos geltoniesiems autobusams paskirstyti posėdžių protokolus, ministerijos susirašinėjimus su savivaldybėmis.

1.1. Nenupirkta programose planuotas geltonųjų autobusų skaičius

Pirmoji mokyklų aprūpinimo programa buvo parengta 2000 metais, siekiant sudaryti sąlygas kaimo vaikams įgyti gerą išsilavinimą ir saugiai pasiekti mokyklą. Šios programos vienas tikslų – parengti valstybinę moksleivių pavėžėjimo pertvarkymo ilgalaikę 2001–2010 metų programą. Ji nebuvo parengta, o ministerija vykdė tęstines programas. Iki 2012 m., kai buvo patvirtinta Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metų programa, buvo vykdytos aštuonios trumpesnės (nuo metų iki trejų) trukmės programos. Jų tikslai skyrėsi (žr. 4 priedą), tačiau visų jų pagrindinis siekis buvo padėti savivaldybėms, kurios optimizuoja mokyklų tinklą, užtikrinti mokinių pavėžėjimą į mokyklas, aprūpinant jas geltonaisiais autobusais.

Nustatėme, kad, mokyklų aprūpinimas šiais autobusais vyko kita, nei programose planuota, apimtimi. Šių autobusų įsigijimui ministerija planavo skirti 33,6 mln. EUR, bet, sumažinus finansavimą, skyrė apie 22,6 mln. EUR, t. y. 67 proc. Todėl nebuvo sudarytos reikiamos sąlygos rezultatyviai vykdyti programas, neįsigytas programose planuotas autobusų skaičius: 2000–2014 m. planuota pirkti ne mažiau nei 862 vnt., o nupirkti 691 vnt., žr. 1 lentelę.

1 lentelė. Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programose 2000–2014 m. planuotas įsigyti ir įsigytas geltonųjų autobusų skaičius

Geltonieji autobusai	Planuota įsigyti ne mažiau (vnt.)	Įsigyta (vnt.)	Įgyvendinimas (proc.)
M2 klasės (12–23 vietų)	712	649	91
M2 klasės, pritaikyti specialiųjų poreikių turintiems mokiniams vežti	70	30	43
M3 klasės (30 vietų) autobusų	80	12	15
Iš viso:	862	691	80

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktus duomenis

Nenupirkus planuoto autobusų skaičiaus, 3 programų tikslai iš 8 programų, kurių įgyvendinimo laikotarpis pasibaigė, buvo įgyvendinti tik iš dalies (žr. 4 priedą). Pavyzdžiui, Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2009–2012 metų programos tikslas buvo „gerinti kaimo, taip pat specialiųjų poreikių mokinių pavėžėjimo sąlygas“. Nenupirkus programoje planuotų 40 vnt. M2 klasės 11+1+3 vietų autobusų, pritaikytų specialiųjų poreikių mokiniams vežioti, tikslas galutinai nebuvo įgyvendintas.

Nustatėme, kad per visą mokyklų aprūpinimo šiais autobusais programų laikotarpį (2000–2014 m.) iš 59 vnt. geltonųjų autobusų, skirtų specialiųjų ugdymo poreikių turintiems mokiniams vežti, tik 30 vnt. yra pritaikyti jų pavėžėjimui (jie yra 11 vietų, su trimis vietomis vežimėliams, su vežimėlio įkėlimo įranga), kurie buvo pirkti 2005–2007 m. Kiti 29 vnt. yra tik iš dalies pritaikyti (jie yra 19 vietų ir prirėkus galima išimti kelias galines sėdynių eiles ir įkelti du neįgaliuosius su vežimėliais, bet įkėlimo į autobusą ir vežimėlių tvirtinimo įrangos nėra). Ministerijos atstovų teigimu, specialūs autobusai su hidrauliais keltuvais neperkami, nes jie kainuotų tiek pat kiek autobusas.

Savivaldybės ir mokyklos siunčia raštus ministerijai, jog stokoja geltonųjų autobusų, pritaikytų vežti vidutinę ir sunkią negalią turinčius mokinius.

Pavyzdys

2014–2015 m. Kauno specialiojoje mokykloje 135 mokinius į mokyklą vežė tėvai, nes mokykla neturi neįgaliųjų vežiojimui pritaikytų autobusų. Buvo teikta paraiška autobusui specialiųjų poreikių mokiniams su judesio ir padėties sutrikimais vežioti, tačiau 2012 m. gautas bendros paskirties geltonasis autobusas. Savivaldybės meras kreipėsi į ministeriją prašydamas skirti kitą autobusą specialiajai mokyklai. Ministerija informavo, kad šiuo metu perkami autobusai nėra pritaikyti vežioti mokinius, turinčius vidutinę ir sunkią negalią.

Nustatėme, kad 96 proc. visų pirktų autobusų yra 19 ir mažiau vietų. Didesnius autobusus ministerija pirkė 2008–2009 m. – planavo pirkti 80 vnt. M3 klasės 30+1 vietų, pirkė – 12 vnt. Ministerija nuo 2010 m. didesnių nei 19 vietų autobusų neperka ir nurodo, kad didesni neperkami atlikus ekonominės naudos skaičiavimą: 19 vietų autobusas kainuoja apie 34 tūkst. EUR, 26 vietų – 110 tūkst. EUR, t. y. didesnį pirkti per brangu, perkami du mažesni vietoj vieno didelio. Savivaldybės nurodė, kad į didesnius autobusus tilptų daugiau mokinių, todėl nereikėtų daryti kelių reisų ta pačia kryptimi – būtų lengviau užtikrinti saugų mokinių atvežimą patogiu laiku, taip pat būtų patogiau autobusą naudoti ekskursijoms ir kt. pažintinei veiklai (nereikėtų nuomoti didesnių), taip būtų sutaupyta vežiojimui skirtų lėšų.

Atkreipiame dėmesį, kad esant geltonųjų autobusų trūkumui, didžioji dalis savivaldybių (80 proc.) turi ir už savivaldybių lėšas įsigiję mokyklinių autobusų, pavyzdžiui, Panevėžio r. savivaldybė jų turi 14 vnt. Tačiau, pagal jais pavežamų į (iš) mokyklas mokinių dalį (8 proc. visų pavežamų mokinių) matyti, kad dažniau turimi mokykliniai autobusai panaudojami mokinių pavėžėjimui į ekskursijas ir kitas veiklas arba naudojami mokinių pavėžėjimui į mokyklas, kai sugenda geltonasis autobusas.

1.2. Geltonųjų autobusų skyrimo kriterijai nepakankami objektyviam autobusų paskirstymui

Pagal mokyklų aprūpinimo programas pirktus geltonuosius autobusus savivaldybėms skirsto švietimo ir mokslo ministro įsakymu sudaryta komisija¹⁵. Jie savivaldybėms audituojamu laikotarpiu buvo skiriami pagal ministerijos įsakymu patvirtintus¹⁶ geltonųjų autobusų kriterijus (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Geltonųjų autobusų skirstymo kriterijai	
2011–2012 m. ¹⁷	2013–2014 m. ¹⁸
<p>1. Pagrindiniai geltonųjų autobusų skirstymo kriterijai:</p> <p>1.1. kaimo bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose pradėta vykdyti ar įvykdyta vidaus struktūros pertvarka, mokiniams pavežti;</p> <p>1.2. reorganizuotų, likviduotų kaimo bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams pavežti;</p> <p>1.3. mokiniams, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir nepajėgia patys atvykti į bendrojo ugdymo mokyklą (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų yra nesaugūs gatvėje), pavežti;</p> <p>1.4. Švietimo ir mokslo ministerijos skirtiems netinkamiems naudoti geltoniesiems autobusams pakeisti.</p> <p>2. Papildomi autobusų skirstymo kriterijai, kai jų nupirkta mažiau, nei yra pagrindinius kriterijus atitinkančių paraiškų:</p> <p>2.1. atstumas iki mokyklos, į kurią bus pavežami mokiniai;</p> <p>2.2. planuojamo autobuso maršruto ilgis;</p> <p>2.3. planuojamų pavežti mokinių skaičius;</p> <p>2.4. mokinių, pavežamų vienu autobusu, skaičius;</p> <p>2.5. mokyklos, kuriai skiriamas autobusas, perspektyva.</p>	<p>Pagrindiniai geltonųjų autobusų skirstymo kriterijai:</p> <p>1.1. kaimuose, miesteliuose didesniu kaip 3 km atstumu nuo mokyklos gyvenantiems mokiniams, kurie turi pakeisti mokyklą ar yra pakeitę mokyklą dėl jos reorganizavimo, likvidavimo ar struktūrinės pertvarkos, pavežti;</p> <p>1.2. mokiniams, kurie turi specialiųjų ugdymosi poreikių ir nepajėgia patys atvykti į bendrojo ugdymo mokyklą (negali savarankiškai vaikščioti, dėl didelių sutrikimų nesaugūs gatvėje), pavežti;</p> <p>1.3. ikimokyklinio amžiaus vaikams, kuriems nustatytas privalomas ikimokyklinis ugdymas, pavežti;</p> <p>1.4. kaimo bendrojo ugdymo mokyklų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Švietimo ir mokslo ministerija, mokiniams pavežti;</p> <p>1.5. Švietimo ir mokslo ministerijos skirtiems netinkamiems naudoti geltoniesiems autobusams pakeisti.</p>

Šaltinis – Teisės aktų nuostatos

Komisija, gavusi paraiškas geltoniesiems autobusams gauti, pirma įvertindavo, ar jos atitinka pagrindinius kriterijus, po to atlikdavo atrinktų paraiškų reitingavimą. Pavyzdžiui, iš visų 150 gautų paraiškų reitinguotos 142, kurios atitiko kriterijus. Kriterijų sąrašė, kuriuo buvo vadovaujama skirstant autobusus 2011–2012 m., buvo numatyti ir papildomi kriterijai, kuriais buvo remtasi, kai autobusų buvo nupirkta mažiau, nei yra pagrindinius kriterijus atitinkančių paraiškų. Peržiūrėję audituojamu laikotarpiu gautas paraiškas nustatėme, kad kasmet autobusų buvo nupirkta mažiau nei pagrindinius kriterijus atitinkančių paraiškų; ministerija galėjo patenkinti tik iki 32 proc. savivaldybių poreikio (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Savivaldybių pateiktų ir patenkintų paraiškų skaičiaus pokytis 2012–2014 m.					
Metai	Paraiškų skaičius M2 klasės autobusams	Paraiškų skaičius autobusams spec. poreikių mokiniams vežti	Iš viso gauta paraiškų	Iš jų atitinka kriterijus	Iš viso patenkinta
2012	127	33	160	128	33/26 proc.
2013	115	33	148	135	39/29 proc.
2014	119	31	150	142	46/32 proc.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Švietimo ir mokslo ministerijos pateiktus duomenis

¹⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013-04-15 įsakymas Nr. V-304 „Dėl komisijos sudarymo“.

¹⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013-06-07 įsakymu Nr. V-493 patvirtinti Geltonųjų autobusų skirstymo kriterijai.

¹⁷ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006-12-14 įsakymu Nr. ISAK-2362 (2011-05-22 nauja redakcija) patvirtintas Geltonųjų autobusų skirstymo kriterijų sąrašas.

¹⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013-06-07 įsakymu Nr. V-493 patvirtinti Geltonųjų autobusų skirstymo kriterijai.

2013–2014 m. geltonųjų autobusų skirstymo sąraše papildomų kriterijų nebuvo, todėl savivaldybėms buvo neaišku, kodėl joms neskirta autobusų, nors jos atitiko pagrindinius skirstymo kriterijus. Ministerijos atstovų teigimu, papildomi kriterijai buvo pasirinkti komisijos posėdžiuose. Peržiūrėję komisijos protokolus¹⁹ apie tai informacijos neradome. Tik išnagrinėję geltonųjų autobusų skirstymo reitingavimo suvestines nustatėme, kad buvo taikomi papildomi kriterijai, pagal kuriuos buvo reitinguojamos paraiškos: atstumas iki mokyklos, į kurią bus vežami mokiniai; atstumas nuo vietos, iš kurios paimami pirmieji mokiniai, iki mokyklos, į kurią bus pavežami mokiniai; planuojamų pavežti mokinių skaičius.

Peržiūrėję 2014 m. komisijos protokolus²⁰ nustatėme, kad komisijai dar neatlikus paraiškų reitingavimo buvo nuspręsta geltonųjų autobusų neskirti Jurbarko ir Zarasų r. savivaldybėms, nes geltonieji autobusai jose perduoti autobusų parkams. Ministerija atliko patikrinimą Jurbarko r. savivaldybėje, po kurio buvo nuspręsta geltonąjį autobusą skirti, tačiau sprendimas nebuvo įtvirtintas komisijos protokoluose. Zarasų r. savivaldybei geltonasis autobusas neskirtas, nors, peržiūrėję paraiškų reitingavimo suvestinę nustatėme, kad savivaldybės paraiškos atitiko visus (ir pagrindinius, ir papildomus) vertinimo kriterijus ir reitingavimo suvestinėje savivaldybės paraiška užėmė aukštesnę vietą nei kitų savivaldybių paraiškos, kurioms buvo skirta autobusų.

Pavyzdys

Savivaldybių paraiškos pagal kriterijus buvo reitinguojamos nuo 1 (aukščiausia) iki 42.

Zarasų r. savivaldybė paraiškų reitingavimo pagal kriterijus suvestinėje buvo 23, autobusas nebuvo skirtas. Žemesnėse reitingavimo vietose (nuo 24 iki 42) buvo 7 savivaldybės²¹, joms autobusų skirta.

Pastebėtina, kad Jurbarko r. ir Zarasų r. savivaldybėms autobusų nebuvo skirta trejus metus iš eilės: Jurbarko r. savivaldybei 2011–2013 m., Zarasų r. 2012–2014 m., bet kasmet buvo reorganizuotos ar likviduotos mokyklos ir savivaldybės teikė paraiškas. Pažymėtina, kad iš viso audituojamu laikotarpiu 11-ai savivaldybių, kurios optimizavo mokyklų tinklą ir atitiko kriterijus, dvejus ar trejus metus iš eilės nebuvo skirta geltonųjų autobusų. Todėl ministerija, ne iki galo įgyvendina 2012 m. patvirtintos Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 m. programos tikslą „padidinti savivaldybėse vykdomos mokyklų tinklo pertvarkos veiksmingumą“.

Peržiūrėję reitingavimo suvestines nustatėme, kad 2014 m. du geltonieji autobusai buvo skirti savivaldybėms (Šalčininkų r. ir Kalvarijos), kurios šių autobusų skirstymo komisijos sprendimu neatitiko pagrindinių vertinimo kriterijų, (t. y. mokykla savivaldybėje nebuvo reorganizuota, likviduota ir nevyko vidinė struktūros pertvarka ir kt.).

Tam tikroms savivaldybėms 2012–2014 m. skirta daugiau nei po vieną autobusą, pvz., 2014 m. keturioms jų buvo skirta po du, tačiau nei skirstymo kriterijų sąraše, nei protokoluose nėra nurodyta, kokiais atvejais savivaldybei gali būti skiriami daugiau nei vienas autobusas, kai kitoms, atitinkančioms kriterijus, neskiriama nė vieno autobuso.

¹⁹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos komisijos mokykliniams autobusams paskirstyti posėdžio protokolai: 2014-05-06 Nr. 1, 2014-05-14 Nr. 2, 2014-06-09 Nr. 3.

²⁰ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos komisijos mokykliniams autobusams paskirstyti posėdžio protokolai: 2014-05-06 Nr. 1 ir 2014-05-14 Nr. 2.

²¹ Anykščių r. ir Lazdijų r. (24 vieta), Panevėžio r. (25 vieta), Mažeikių r. (30 vieta), Šalčininkų r. (35 vieta), Kretingos r. (39 vieta), Pasvalio r. (42 vieta).

Pavyzdys

Šalčininkų r. savivaldybei skirti du geltonieji autobusai, nors reitingavimo suvestinėje nurodoma, kad viena iš paraiškų buvo 35 vietoje, o kita nebuvo reitinguota, nes neatitiko kriterijų.

Taip pat pastebėtina, kad Biržų r. savivaldybei buvo skirtas geltonasis autobusas, bet ne tai mokyklai, kuriai buvo teikta ir reitinguota savivaldybės paraiška²².

Pagal kriterijus²³ autobusai turėjo būti skirti ne tik mokykloms savivaldybėse, kuriose optimizuojamas mokyklų tinklas, bet ir ministerijos skirtiems nebetinkamiems naudoti geltoniesiems autobusams pakeisti. Peržiūrėję komisijos protokolus nustatėme, kad 2014 m. nuspręsta neskirti geltonųjų autobusų, kuriais būtų pakeisti netinkami naudoti, nors savivaldybės prašė 21. Peržiūrėję paraiškas nustatėme, kad nors buvo nuspręsta nebetinkamiems naudoti geltoniesiems autobusams pakeisti autobusų neskirti ir šių paraiškų nereitingavo – vienai savivaldybei šis autobusas buvo skirtas. Atkreiptinas dėmesys, kad be savivaldybės paraiškos, ministerija buvo gavusi ir Seimo nario prašymą skirti autobusą tai savivaldybei (konkrečiai mokyklai). Tiek ministerijos, tiek geltonųjų autobusų skirstymo komisijos atstovai patvirtino, kad kartais skirstymo rezultatams turėjo įtakos ir politiniai sprendimai.

Siekiant skaidraus ir objektyvaus geltonųjų autobusų paskirstymo reikėtų patvirtinti papildomus skirstymo kriterijus, kuriais būtų vadovaujama, kai autobusų nupirkta mažiau, nei yra pagrindinius kriterijus atitinkančių paraiškų.

1.3. Sistemingai nerenkama kokybinė informacija apie mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais, o kiekybinė informacija neišsami

Siekdama nustatyti Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2009–2012 m. programos veiksmingumą, ministerija turėjo įvertinti tai, keliems procentams mokinių kelionės į mokyklą ir iš jos laikas neviršija normos (siekiamas rezultatas „apie 90 proc. mokinių kelionė į pagrindinę mokyklą truks ne ilgiau kaip pusvalandį, į vidurinę mokyklą – ne ilgiau kaip valandą“)²⁴. Nustatėme, kad ministerija nevertino ir neturi informacijos, ar šis rezultatas buvo pasiektas. Kelionės į mokyklą trukmė ir kita informacija apie mokinių pavėžėjimą (vežiojimo pasiskirstymas pagal tipus ir kt.) buvo renkama ir vertinama tyrimais, kurie buvo atlikti iki 2006 metų, žr. 5 priedą.

Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metų programoje numatyta, kad Švietimo ir mokslo ministerija turi kasmet atlikti mokinių apklausas dėl pavėžėjimo geltonaisiais autobusais kokybės²⁵. Nustatėme, kad ministerija 2014–2015 m. mokinių apklausų neatliko, nes trūko lėšų.

Ministerija taip pat sistemingai nerenka ir neanalizuoja informacijos apie geltonųjų autobusų tikslinį panaudojimą, neturi informacijos apie savivaldybių skirtas lėšas mokinių pavėžėjimui šiais autobusais. ŠVIS renkama kiekybinė informacija tik apie į bendrojo ugdymo mokyklas pavežamus

²² Biržų r. savivaldybė teikė paraiškas, prašydama geltonuosius autobusus skirti Papilio pagrindinei mokyklai ir Kratiškių pagrindinei mokyklai, šios paraiškos ir buvo reitinguotos (atitinkamai užėmė 30 ir 31 vietas), tačiau geltonųjų autobusų paskirstymo sąraše nurodoma, kad autobusas skirtas Atžalyno vidurinei mokyklai.

²³ 1.5 kriterijus.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-10-14 nutarimas Nr. 1052 „Dėl Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2009–2012 metų programos patvirtinimo“, 10.4 p.

²⁵ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012-06-08 įsakymas Nr. V-955 „Dėl Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metų programos patvirtinimo“, 5 priemonė.

mokinius. Nerenkama informacija, kiek mokinių geltonaisiais autobusais pavežama į ikimokyklinio ugdymo ir neformaliojo švietimo įstaigas.

Jeigu būtų renkami tikslūs ir išsamūs duomenys, ministerija turėtų tikslią informaciją apie mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais ir galėtų įvertinti mokyklų aprūpinimo šiais autobusais programų įgyvendinimo poveikį.

Audituojamu laikotarpiu (2012–2014 m.) poreikis didesniems autobusams nebuvo renkamas – ministerija neįvertinusi tikslaus autobuso poreikio, paskelbdavo konkursą M2 klasės 19 vietų geltoniesiems autobusams pirkti, o vėliau prašydavo pateikti paraiškas šiems autobusams gauti. Pastebėtina, kad svarbu ne tik skirti autobusus mokyklų, kuriose pradėta vykdyti ar įvykdyta vidaus struktūros pertvarka, mokiniams pavežti, bet ir skirtiems netinkamiems naudoti geltoniesiems autobusams pakeisti, tačiau ministerija neturi tikslios informacijos kiek šiuo metu tokių autobusų yra. Kai kurios savivaldybės savo nuožiūra paraiškose nurodė šį poreikį, tačiau neprašyta jį pateikti.

Apklausę savivaldybes nustatėme, kad tik penkiose jų yra patenkintas geltonųjų autobusų poreikis. Kitoms 55-ioms šiuo metu reikia 321 autobuso (iš jų 161-o netinkamiems naudoti geltoniesiems autobusams pakeisti). Didžiausią poreikį nurodė Vilniaus r. (10 autobusų), Joniškio r., Kauno m. (7 autobusų) savivaldybės. Atsakydamos į auditorių klausimą, 20 proc. savivaldybių nurodė didesnių geltonųjų autobusų poreikį.

Nuo 2016 m. autobusų planuojama įsigyti pasinaudojant ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama. 2015 m. gruodžio 21 d. pasirašyta ES struktūrinių fondų paramos 2014–2020 m. laikotarpio finansavimo administravimo sutartis, numatanti Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centro projekto „Tikslinių transporto priemonių (geltonųjų autobusų) įsigijimas“ (kodas Nr. 09.1.3-CPVA-V-704-01-0002) įgyvendinimo sąlygas. Įgyvendinant projektą iki 2020 metų už 6 082 020,39 EUR (iš kurių iki 5 169 717,33 EUR – ES struktūrinių fondų lėšos, iki 912 303,06 EUR – valstybės biudžeto lėšos) šalies mokykloms planuojama pirkti 140 autobusų. Siekiant, kad planuojamos investicijos būtų panaudotos tikslingai ir užtikrintų švietimo prieinamumą visiems mokiniams, reikėtų atlikti savivaldybių apklausą dėl geltonųjų autobusų poreikio, jos turėtų pagrįsti ir pateikti didesnių autobusų poreikio ekonominės naudos skaičiavimus.

2. AR SAVIVALDYBIŲ ORGANIZUOJAMAS PAVĖŽĖJIMAS GELTONAISIAIS AUTOBUSAIS ATITINKA SAUGUMO REIKALAVIMUS IR TENKINA MOKINIŲ POREIKIUS

Bendrojo lavinimo mokyklų moksleivių, gyvenančių kaimo gyvenamosiose vietovėse, neatlygintino pavėžėjimo į mokyklas ir į namus geltonaisiais autobusais organizavimas – savivaldybės savarankiškoji funkcija²⁶. Ministerija, aprūpindama savivaldybių mokyklas geltonaisiais autobusais siekė (žr. 4 priedą), kad mokiniai būtų saugesni kelyje, būtų taupomas jų laikas, kad galėtų dalyvauti papildomojo ugdymo veikloje, tačiau vertinimų kaip šie tikslai / laukiami rezultatai pasiekti tyrimų nuo 2006 m. neatliko, todėl šio audito metu vertinome kaip

²⁶ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 6 str. 7 p.

savivaldybės įgyvendina šias nuostatas ir tenkina mokinių poreikius pavežant juos geltonaisiais autobusais.

Vertindami laikėmės nuostatos, kad savivaldybių organizuojamas mokinių pavėžėjimas geltonaisiais autobusais tenkina mokinių poreikius, jei:

- užtikrinama, kad visi mokiniai būtų pavežami saugiai ir laikantis nustatytų reikalavimų,
- atsižvelgiama į mokinių interesus (mokiniai atvežami jiems tinkamu / patogiu laiku, sudaromos sąlygos dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose),
- geltonieji autobusai naudojami mokinių pavėžėjimui taip, kaip numatyta mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programose.

Už mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais, už jų tinkamą laikymą, eksploatavimą ir naudojimą atsakingos yra įstaigos, kurioms savivaldybės šiuos autobusus perduoda tarybos sprendimu. Didžiojoje dalyje (86 proc.) savivaldybių autobusai yra perduoti mokykloms (bendrojo ugdymo, specialiosioms ir kt.), kitose (12 proc.) visi arba dalis jų perduoti savivaldybės administracijai arba savivaldybės įstaigoms (autobusų parkui, švietimo centrui, švietimo ir sporto paslaugų centrui ir kt.), 2 proc. savivaldybių jie perduoti mokykloms, tačiau jų eksploatavimą vykdo autobusų parkas. Minėtos įstaigos teikia savivaldybei duomenis apie mokinių pavėžėjimą ir finansines ataskaitas apie pavėžėjimo ir autobusų remonto išlaidas, kurių pagrindu apmokamos patirtos išlaidos.

Atlikome visų savivaldybių apklausą dėl mokinių pavėžėjimo organizavimo, peržiūrėjome visų savivaldybių tvarkas, reglamentuojančias mokinių pavėžėjimą ir geltonųjų autobusų panaudojimą. Audito metu lankėmės septyniose savivaldybėse (Druskininkų, Jurbarko r., Trakų r., Šilutės r., Kretingos r., Kėdainių r. ir Prienų r.), apklausėme 49-ias (iš jų 19 lankėmės) mokyklas jų teritorijose, kurioms skirti geltonieji autobusai, važiovome 46-ais geltonųjų autobusų maršrutais, peržiūrėjome 314 savivaldybių administracijos direktorių įsakymais patvirtintų geltonųjų autobusų maršrutų. 27 mokyklose apklausėme apie 30 proc. visų geltonaisiais autobusais į šias mokyklas vežamų mokinių.

2.1. Neužtikrinama, kad visi mokiniai būtų pavežami saugiai

Vertiname, ar mokiniai vežami saugiai, kaip numatyta Kelių eismo taisyklėse²⁷:

1. viešajame eisme dalyvauja tik techniškai tvarkingos transporto priemonės;
2. mokinių įlaipinimo (išlaipinimo) į (iš) mokyklinį (-io) autobusą (-o) metu įjungiamos įspėjamosios mirksinčios oranžinės šviesos;
3. transporto priemonėje su vaikų vežimo skiriamaisiais ženklais nevežama daugiau mokinių, nei įrengta sėdimųjų vietų; taip pat nevežami stovintys mokiniai;
4. mokinius vežant transporto priemone su vaikų vežimo skiriamaisiais ženklais, važiuoja lydintis asmuo arba lydinčio asmens funkcijas gali atlikti vairuotojas. Transporto priemonės su vaikų vežimo skiriamaisiais ženklais vairuotojas ar vaikus lydintis asmuo privalo: pagal galimybes įlaipinti ir išlaipinti vaikus stotelėse; palydėti į kitą kelio pusę jaunesnius kaip 10 metų vaikus; užtikrinti, kad motorine transporto priemone vežami vaikai naudotų įrengtas ir jiems pritaikytas prisegimo sistemas.

Nustatėme, kad neužtikrinamas saugus mokinių pavėžėjimas, nes mokiniai ne visada vežami vadovaujantis Kelių eismo taisyklėse numatytais reikalavimais:

²⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-12-11 nutarimu Nr. 1950 patvirtintos Kelių eismo taisyklės, 194.3, 195.7, 195.8 ir 203 p.

1. Savivaldybėse eksploatuojami nusidėvėję ir saugumo reikalavimų neatitinkantys autobusai. Iš šiuo metu savivaldybėse turimų 627-ių geltonųjų autobusų 30 proc. yra senesni nei 10 metų (savivaldybių teigimu tokie autobusai yra nusidėvėję iki 80 procentų), 19 proc. būklė nepatenkinama, t. y. turi didelių trūkumų ir reikalauja didelių investicijų (iš jų 12 proc. neeksploatuojami, kiti techniškai nusidėvėję: kiauři stogai, susidėvėjusi važiuoklė, nuolat genda, sudėtinga juos parengti techninei apžiūrai, kurią turi atlikti kas pusę metų), o 11 proc. neturi saugos diržų.

Eksplatuodamos nusidėvėjusius geltonuosius autobusus, savivaldybės ne tik neužtikrina saugaus mokinių pavėžėjimo, bet ir patiria papildomų išlaidų, pvz., Jurbarko savivaldybėje 67 proc. visų išlaidų, skirtų mokinių pavėžėjimui, sudaro išlaidos šių autobusų remonto darbams.

2. Savivaldybių duomenimis, visi geltonieji autobusai turi iš priekio ir galo pritvirtintus skiriamuosius ženklus, įrengtas įspėjamąsias mirksinčias oranžines šviesas – audito metu įsitikinome, kad šios šviesos automatiškai įsijungia mokinių išlaipinimo / įlaipinimo metu.
3. Nustatėme, kad aplankytose savivaldybėse vežti daugiau mokinių, negu yra sėdimų vietų, buvo numatyta 8 proc. savivaldybių administracijos direktorių įsakymais patvirtintų maršrutų, todėl vežant šiais maršrutais maksimalų leidžiamą mokinių skaičių nebus užtikrintas tinkamas vaikų saugumas. Atsakydamos į klausimą, savivaldybės (Šakių r., Skuodo r.) nurodė, kad keliuose maršrutuose vežamų mokinių skaičius viršija sėdimų vietų skaičių. Taip pat ministerijai teiktose paraiškose Elektrėnų r., Alytaus r., Birštono r. savivaldybės nurodė, kad geltonieji autobusai yra perpildyti.
4. Apklaustos mokyklos pateikė informaciją, kad 22 proc. iš 112 maršrutų, kuriais vežami jaunesni nei 10 m. vaikai, važiuojama be lydinčio asmens ir vairuotojui neatliekant lydinčio asmens funkcijų; 6 mokyklos pateikė duomenis, kad tai nenumatyta vairuotojo pareigybėje. Audito metu nustatėme, kad tais atvejais, kai nevažiuoja lydintis asmuo, vairuotojui sudėtinga užtikrinti, kad vežami vaikai naudotų įrengtas ir jiems pritaikytas prisegimo sistemas: 87 proc. iš 46-ių maršrutų vairuotojas neužtikrino, kad vaikai naudotų prisegimo sistemas. Atsakydami į anketą, 44 proc. apklaustų mokinių nurodė, kad važiuodami geltonuoju autobusu neprišėga saugos diržų.

Savivaldybių nuomone, vairuotojas gali atlikti (ir atlieka, kai tai numatyta) lydinčio asmens funkcijas, tačiau pripažįsta, kad lydintis asmuo padėtų geriau užtikrinti mokinių priežiūrą ir saugumą – nereikėtų mokinių palikti vieni autobuse, kol būtų lydimi per kelią jaunesni nei 10 metų vaikai, lydintis asmuo padėtų užsisėgti saugos diržus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokiniams ir prižiūrėtų, kad jie liktų prisėgę saugos diržus visą kelionę.

Nesaugaus vaikų pavėžėjimo problemą patvirtina ir audituojamu laikotarpiu įvykę eismo įvykiai, kurių metu nukentėjo mokiniai ir (ar) geltonasis autobusas, iš jų keli įvykiai, kai 10 metų ir jaunesni mokiniai, išlipę iš autobuso ir vieni ėję per kelią, buvo partrenkti²⁸.

Siekdamos užtikrinti mokinių pavėžėjimo saugumą kai kurios savivaldybės didino vidinę vairuotojų blaivumo kontrolę, pvz., Molėtų r. savivaldybė, įvertinusi tai, kad rajone per paskutinius trejus metus užfiksuoti du neblaivūs mokyklinių autobusų vairuotojai, nusprendė įstaigoms, organizuojančioms mokinių vežimą, pirkti alkotesterius ir nuolatos rengti reidus vairuotojų blaivumui nustatyti. Iš audito metu apklaustų mokyklų nustatėme, kad 41 proc. jų

²⁸ Prieiga per internetą <http://www.lrytas.lt/lietuvos-diena/nelaimes/islipes-is-mokyklinio-autobuso-silales-r-zuvo-8-metis.htm>; <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nusikaltimaiinelaimes/automobilis-volvo-partrenke-is-mokyklinio-autobuso-islipusia-desimtmete-59-284097>.

nevykdo alkoholio kontrolės, nes neturi alkotesterių. Ministerija kartu su perduodamais autobusais alkotesterius pradėjo įteikti nuo 2014 m.

Savivaldybių nuomone, siekiant aiškumo, būtų naudinga ministerijos parengta ir įteisinta tvarka dėl lydinčio asmens bei kitų reikalavimų saugiam mokinių vežiojimui organizuoti ir vykdyti.

2.2. Mokiniai ne visada atvežami jiems tinkamu / patogiu laiku

Vertinome, ar atsižvelgiama į Mokinių vežiojimo organizavimo metodines rekomendacijas²⁹: maršruto trukmė geltonuoju autobusu į vieną pusę yra ne ilgesnė nei 1 val. ir mokiniai iki autobuso sustojimo vietos eina ne daugiau kaip 3 km.

Nustatėme, kad, organizuojant mokinių pavėžėjimą geltonaisiais autobusais audituojamu laikotarpiu, savivaldybės ne visada atsižvelgė į Mokinių vežiojimo organizavimo metodines rekomendacijas: 42 proc. savivaldybių mokiniai buvo vežami geltonųjų autobusų maršrutais, kurių trukmė į vieną pusę buvo ilgesnė nei 1 val. (vidutiniškai 1 val. 25 min.), o 17 proc. savivaldybių mokiniams iki autobuso sustojimo vietos teko eiti daugiau kaip 3 km (t. y. 20–30 min.). Pažymėtina, kad vidutiniškai šalyje apie 30 proc. mokinių iki autobuso sustojimo vietos turėjo eiti nuo 0,5 iki 3 km.

Taip pat nustatėme, kad 77 proc. savivaldybių neužtikrino pavėžėjimo tinkamu / patogiu laiku visiems mokiniams, todėl šalyje vidutiniškai 12 proc. į mokyklas pavėžamų mokinių teko iki pamokų pradžios laukti nuo 30 min. iki valandos ir ilgiau.

Pavyzdys

Trakų r. savivaldybėje 24 iš 42 rytinių maršrutų atvežti mokiniai laukia pamokų pradžios 30 minučių ir daugiau. Onuškio D. Malinausko gimnazijoje pirmieji 30 mokinių į pamokas atvežami 7 val. 10 min., o pamokos prasideda 8 val. 30 min. Mokiniams tenka anksti keltis ir ilgai (1 val. 20 min.) laukti pamokų pradžios.

Daugiau nei pusėje savivaldybių (59 proc.), kuriose mokiniai į bendrojo ugdymo mokyklas atvyko anksčiau ir turėjo laukti iki pamokų pradžios daugiau nei 30 min., buvo sudarytos sąlygos dalyvauti neformaliojo švietimo ir kitose veiklose (leisti laiką skaityklose, naudotis mokyklose sukurtomis mokiniams patraukliomis erdvėmis (stalo teniso, biliardo stalai, poilsio zonos ir kt.).

2.3. Savivaldybės galėtų aktyviau naudoti geltonuosius autobusus mokiniams vežti į / iš neformaliojo švietimo veiklų

Kadangi neformalus mokinių švietimas yra efektyvi nusikalstamumo prevencijos priemonė, padedanti spręsti mokinių užimtumo ir ugdymosi po pamokų problemas, taip pat mokinių, dalyvaujančių neformaliojo švietime, geresni ir bendrojo ugdymo pasiekimai, vertinome tai, kaip savivaldybėse sudarytos sąlygos mokiniams dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose. Mokinių vežiojimo organizavimo metodinėse rekomendacijose³⁰ nurodyta, kad autobusų maršrutų grafikai turėtų būti suderinti su neformaliojo ugdymo užsiėmimų grafikai.

²⁹ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-12-11 įsakymu Nr. ISAK-1778 patvirtintos Mokinių vežiojimo organizavimo metodinės rekomendacijos, 38 ir 40 p.

³⁰ Ten pat, 28 p.

Vertindami tai, kaip savivaldybėse sudaromos sąlygos mokiniams dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose ne bendrojo ugdymo mokyklose, nustatėme, kad autobusų maršrutų grafikai suderinti su neformaliojo ugdymo užsiėmimų grafikai 17 proc. savivaldybių, kuriose mokiniai geltonaisiais autobusais vežami į šias veiklas. 17 proc. savivaldybių nurodė, kad pavėžėjimas į šias veiklas nebuvo organizuojamas, kitose savivaldybėse mokiniams sudarytos galimybės dalyvauti neformaliojo švietimo veiklose kompensuojant jų kelionės išlaidas maršrutiniais autobusais į šias veiklas, kaip tai nustatyta Transporto lengvatų įstatyme³¹, bet atokesnėse kaimo vietovėse gyvenantys mokiniai šia galimybe pasinaudoti negali, nes maršrutinių autobusų pro jas nevažiuoja.

Vertindami tai, kaip mokyklose sudaromos sąlygos mokiniams dalyvauti būreliuose, nustatėme, kad 16 proc. apklaustų mokyklų ne visi mokiniai gali jose dalyvauti, nes jiems sunku prisiderinti prie geltonojo autobuso pavėžėjimo grafiko. Geltonaisiais autobusais pavežami mokiniai anketose nurodė, kad 58 proc. jų turi galimybę lankyti būrelius mokyklose, 35 proc. jų nelanko, nes po pamokų iš karto išvažiuoja autobusas, 7 proc. mokinių nurodė, kad norėtų lankyti daugiau būrelių, jei būtų galimybė po jų geltonuoju autobusu važiuoti namo.

Lietuvos moksleivių sąjungos nuomone, pavėžėjimas į neformaliojo švietimo įstaigas ar tiesiog vėlesnis grįžimas namo po neformaliojo švietimo veiklų organizuojamas netinkamai: dažnai tėvams, kurių vaikai lanko neformalaus ugdymo užsiėmimus, tenka patiems parsivežti vaikus namo. Kai tėvai neturi galimybių jų parsivežti (miesteliai daugiau nutolę nuo savivaldybės centro), mokiniai nelanko jokių užsiėmimų.

Valstybės kontrolės atlikto „Kaip organizuojamas neformalusis mokinių švietimas“ audito metu savivaldybių atstovai nurodė, kad mokinių pavėžėjimo į neformaliojo švietimo įstaigas problema joms yra aktuali. Siekiant didinti neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą, būtų naudinga užtikrinti, kad geltonųjų autobusų grafikai būtų suderinti su neformaliojo švietimo veiklomis (būreliais), o į neformaliojo švietimo įstaigas mokiniai būtų aktyviau pavežami geltonaisiais autobusais.

2.4. Geltonieji autobusai naudojami ne tik mokinių pavėžėjimui

2012 m. patvirtinta Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metų programa, kurios paskirtis – aprūpinti valstybines ir savivaldybių mokyklas geltonaisiais autobusais ir gerinti miesteliuose, kaimuose gyvenančių mokinių, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ir vaikų, kuriems ikimokyklinis ugdymas privalomas, pavėžėjimo į mokyklas sąlygas. Taigi, šie autobusai turėtų būti naudojami užtikrinti mokinių pavėžėjimą į (iš) mokyklos.

Nustatėme, kad geltonieji autobusai naudojami ne tik mokinių pavėžėjimui į / iš mokyklą (-os). Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymu³², mokykloms skirtų šių autobusų naudojimo paskirtį ir tvarką nustato savivaldybės taryba. Audituojamu laikotarpiu 78 proc. savivaldybių geltonųjų autobusų panaudojimo tvarkose buvo numatyta, kad jie naudojami ne tik mokinių pavėžėjimui, bet ir kitiems tikslams, o 8 proc. – savivaldybių komercinei nuomai (žr. 4 lentelę).

³¹ Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymas, 6 str.

³² Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 16 str. 2 d. 26 p.

4 lentelė. Geltonųjų autobusų panaudojimas savivaldybėse

Geltonųjų autobusų panaudojimas pagal savivaldybės teisės aktų nuostatas	Savivaldybės (vnt./proc.)
Tik mokinių pavėžėjimui	13 (22 proc.)
Mokinių pavėžėjimui ir kitiems tikslams (savivaldybės administracijos, įstaigų, organizacijų, švietimo įstaigų, vykdančių ugdymo ir papildomo ugdymo programas poreikiams)	47 (78 proc.)
Nuoma kitiems subjektams	5 (8 proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių geltonųjų autobusų panaudojimo tvarkas

Kadangi geltonieji autobusai aktyviai naudojami ne tik mokinių pavėžėjimui, tai lemia greitesnį jų nusidėvėjimą ir trumpesnį eksploatavimo laiką. Pavyzdžiui, Druskininkų savivaldybėje 2012 m. geltonaisiais autobusais iš viso buvo nuvažiuota 213 352 km, iš jų 88 096 km (41 proc. metinės ridos) ne su mokinių pavėžėjimu susijusiais tikslais.

Audito metu (2015-08-27) ministerija parengė ir savivaldybių merams išsiuntė raštą dėl šių autobusų naudojimo. Jame numatė, kad laisvu nuo mokinių pavėžėjimo laiku ar mokinių atostogų metu geltonieji autobusai galėtų būti panaudojami ir kitoms su ugdymo organizavimu susijusiomis reikmėmis:

- vežti mokinius į savivaldybės, regioninius ir saviraiškos renginius bei mokinių pažintinei ir kultūrinei veiklai;
- mokinių ugdymo ar jų socialinėms problemoms spręsti;
- vežti mokytojus, mokyklos darbuotojus į kvalifikacijos tobulinimo renginius;
- kitoms mokyklos reikmėms ugdymo proceso organizavimui užtikrinti (atsivežti vadovėlių ir kt.).

Ministerijos nuomone, savivaldybės taryba, reglamentuodama geltonųjų autobusų naudojimą, turėtų užtikrinti, kad jie būtų naudojami pagal paskirtį.

Siekiant, kad savivaldybėse geltonieji autobusai būtų panaudojami pagal paskirtį, ministerija turėtų nustatyti geltonųjų autobusų skirstymo kriterijų, pagal kurį prieš skiriant naujų geltonųjų autobusų, būtų atsižvelgiama į turimų autobusų tikslinį panaudojimą tose savivaldybėse.

5-ojo audito departamento direktorė

Rasa Gabrilavičienė

Vyresnioji valstybinė auditorė

Vita Želvienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos vienas egz. pateiktas Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

Auditas atliktas, vykdant 2015-02-02 pavedimą Nr. P-50-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Vita Želvienė (grupės vadovė)

Arturas Balsys (iki 2015-12-01)

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar pasiekti mokyklų aprūpinimo
 geltonaisiais autobusais programų
 tikslai “
 1 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant, kad ateityje aprūpinimas geltonaisiais autobusais būtų organizuojamas labiau atsižvelgiant į savivaldybių poreikį, o lėšos jų įsigijimui būtų planuojamos ir panaudojamos tikslingai, prieš įsigyjant šiuos autobusus, atlikti išsamią savivaldybių apklausą dėl jų poreikio	Švietimo ir mokslo ministerija	Atlikti savivaldybių apklausą dėl geltonųjų autobusų poreikio prieš skelbiant konkursą geltoniesiems autobusams įsigyti Pakoreguoti paraiškų geltoniesiems autobusams formas jas pritaikant išsamesniam savivaldybių geltonųjų autobusų poreikiui įvertinti	Apklausa atlikta 2016-01-28 Apklausa 2017 m. vyks 2016 m. IV ketv. Iki 2016 m. IV ketv.
2.	Papildyti geltonųjų autobusų skirstymo kriterijų sąrašą kriterijais, kad prieš skiriant naujus geltonuosius autobusus, būtų atsižvelgiama į turimų autobusų tikslinį panaudojimą tose savivaldybėse	Švietimo ir mokslo ministerija	Papildyti geltonųjų autobusų skirstymo kriterijų sąrašą papildomais kriterijais, kad autobusai būtų skiriami tais atvejais, jei savivaldybės patvirtintoje geltonųjų autobusų naudojimo tvarkoje numatyta: -kad geltonieji autobusai naudojami tik mokinių vežiojimui iš namų į mokyklą ir atgal, į neformaliojo švietimo renginius ir kitoms mokyklos reikmėms ugdymo proceso organizavimui užtikrinti (atsižvelgiant į Švietimo ir mokslo ministerijos 2015-08-27 Nr. DR-3928 „Dėl geltonųjų mokyklinių autobusų“ teiktas rekomendacijas; -geltonieji autobusai nenaudojami komercinei nuomai.	Iki 2016-03-30
3.	Papildyti geltonųjų autobusų skirstymo kriterijų sąrašą papildomais skirstymo kriterijais, kuriais būtų vadovujamasi, kai geltonųjų autobusų nupirkta mažiau, nei yra pagrindinius kriterijus atitinkančių paraiškų	Švietimo ir mokslo ministerija	Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinti papildomus geltonųjų autobusų skirstymo kriterijus: – mokyklos reorganizavimas, likvidavimas ar vidaus struktūros pertvarka įvyko 2012–2015 m. laikotarpiu; -atstumas tarp reorganizuotos,	Iki 2016-03-30

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			<p>likviduotos mokyklos ar mokyklos, kurioje įvykdyta vidaus struktūros pertvarka ir mokyklos, į kurią bus vežami mokiniai;</p> <p>–atstumas nuo tolimiausios vietovės, iš kurios būtų vežami specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai iki mokyklos;</p> <p>-planuojamas pavežti mokinių skaičius;</p> <p>– tuo pačiu autobusu bus vežami vaikai, kuriems skirtas privalomas ikimokyklinis ugdymas;</p> <p>–tuo pačiu autobusu vežamų priešmokyklinio ugdymo vaikų skaičius;</p> <p>-mokyklos turimas geltonųjų autobusų skaičius;</p> <p>-netinkamo eksploatuoti autobuso pagaminimo metai.</p> <p>Kiti kriterijai esant poreikiui.</p>	
4.	Siekiant, kad Švietimo ir mokslo ministerija galėtų vertinti mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais rezultatus ir poveikį, užtikrinti, kad būtų periodiškai atliekami mokinių pavėžėjimo geltonaisiais autobusais kokybiniai tyrimai	Švietimo ir mokslo ministerija	<p>Atlikti Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 metų programoje numatytas mokinių apklausas dėl pavėžėjimo geltonaisiais autobusais kokybės.</p> <p>Baigus įgyvendinti Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013-2017 m. programą, atlikti kokybinį mokinių vežimo geltonaisiais autobusais tyrimą</p>	<p>2016 m. IV ketv.</p> <p>Iki 2017 m. IV ketv.</p>
5.	Siekiant, kad mokiniai geltonaisiais autobusais būtų vežami saugiai, parengti ir įteisinti rekomendacijas (tvarką) savivaldybėms dėl lydinčio asmens ir kitų reikalavimų saugiam mokinių vežimui organizuoti ir vykdyti	Švietimo ir mokslo ministerija	<p>Pakeisti Švietimo įstatymo 36 straipsnio 1 dalį, nustatant, kad mokinių vežimo mokykliniu (geltonuoju) autobusu tvarką nustato švietimo ir mokslo ministras.</p> <p>Švietimo ir mokslo ministro įsakymu sudaryti darbo grupę Mokinių vežimo mokykliniu (geltonuoju) autobusu tvarkos aprašui parengti.</p> <p>Švietimo ir mokslo ministro įsakymu patvirtinti Mokinių vežimo mokykliniu (geltonuoju) autobusu tvarkos aprašą.</p>	<p>2015-12-22</p> <p>2016 m. I ketv.</p> <p>2016 m. III ketv.</p>

Atstovai ryšiams, atsakingi už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo kokybės ir regioninės politikos departamento Mokyklų veiklos skyriaus vedėja Regina Klepačienė ir vyr. specialistas Arvydas Vaitiekėnas

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar pasiekti mokyklų aprūpinimo
 geltonaisiais autobusais programų
 tikslai “
 2 priedas

Mokinių pavėžėjimo organizavimas savivaldybėse

Pavėžėjimo būdas	Geltonaisiais autobusais	Mokykliniais autobusais	Maršrutiniu transportu	Privačiu transportu	Kitais būdais
Kuo vadovaujantis organizuojama	Savivaldybės tarybos sprendimu (Savivaldybės mokyklinių autobusų naudojimo tvarkos aprašas ir pan.)		Savivaldybės tarybos sprendimu (Važiavimo išlaidų kompensavimo mokiniams tvarkos aprašas)		
Kas organizuoja	Savivaldybėse yra paskirti asmenys / padaliniai, atsakingi už mokinių pavėžėjimo organizavimą, priežiūrą ir kontrolę, dažniausiai Švietimo skyriaus (47 proc.) arba Ūkio ir Švietimo skyriaus (38 proc.) specialistai.				
Kaip organizuoja	Kiekvienais mokslo metais (rugpjūčio–rugsėjo mėnesį) mokyklose nustatomas mokinių pavėžėjimo poreikis ir pateikiamas savivaldybei. Savivaldybėje suderinami ir patvirtinami maršrutai, kad nesidubliuotų, kompensuojamos mokinių važiavimo išlaidos maršrutiniais autobusais bei kitais būdais, kaip tai nustato Transporto lengvatų įstatymas.				
Kaip atsiskaito	Geltonųjų ir mokyklinių autobusų eksploataavimo išlaidos apmokomos iš savivaldybės biudžete mokyklai patvirtintų asignavimų.		Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka kompensuojamos važiavimo išlaidos.		

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal savivaldybių duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar pasiekti mokyklų aprūpinimo
 geltonaisiais autobusais programų
 tikslai “
 3 priedas

Pagrindiniai audito duomenų rinkimo ir vertinimo metodai

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
1.	Dokumentų peržiūra – nagrinėjome Švietimo ir mokslo ministerijos ir savivaldybių dokumentus, susijusius su mokinių pavėžėjimo organizavimu, ir teisės aktus, reglamentuojančius mokinių pavėžėjimą, mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programas ir kt.	Nustatyti, ar tinkamai organizuojamas mokinių pavėžėjimas, ar tinkamas teisinis reglamentavimas, taip pat problemas, susijusias su mokinių pavėžėjimo organizavimu.
2.	Pokalbiai (apklausos) su Švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, 7 savivaldybių (Druskininkų, Trakų r. ³³ , Šilutės r. ³⁴ , Kėdainių r. ³⁵ , Prienų r. ³⁶ Jurbarko r. ir Kretingos ³⁷ r.) administracijų ir jų teritorijoje esančių 49 bendrojo ugdymo mokyklų atstovais ir mokiniais bei Lietuvos moksleivių sąjungos nariais.	Išsiaiškinti, kaip organizuojamas mokinių pavėžėjimas, kokias problemas ir jų sprendimo būdus mato savivaldybių atstovai ir moksleiviai, apibendrinti mokinių pavėžėjimo organizavimo problemas ir įvertinti pokyčius audituojamu laikotarpiu, audito ataskaitoje pateikti konkrečių pavyzdžių.
3.	Duomenų analizė: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Švietimo ir mokslo ministerijos vykdytų mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų (2000–2014 m.) įgyvendinimo analizė; ▪ Savivaldybių tvarkos, reglamentuojančios mokinių pavėžėjimą, savivaldybių Kontrolės ir audito tarnybų ar Centralizuotų vidaus audito tarnybų atliktos mokinių pavėžėjimo auditų ataskaitos, kiti dokumentai; ▪ savivaldybėms (60) siųsti klausimynai; ▪ mokykloms (49) siųsti klausimynai; 	Nustatyti mokinių pavėžėjimo organizavimo problemas, jas apibendrinti ir pateikti rekomendacijas dėl veiklos gerinimo.

³³ Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija, Paluknio Medeinos vidurinė mokykla, Lentvario H. Sinkevičiaus gimnazija, Rūdiškių gimnazija, Lentvario pradinė mokykla, Trakų pradinė mokykla, Onušio D. Malinausko gimnazija, Paluknio vidurinė mokykla, Trakų vidurinė mokykla.

³⁴ Šilutės r. Katyčių pagrindinė mokykla, Šilutės r. Vainuto gimnazija, Šilutės r. Kintų pagrindinė mokykla, Šilutės r. Žemaičių Naumiesčio gimnazija, Šilutės r. Saugų Jurgio Mikšo mokykla, Šilutės r. Juknaičių pagrindinė mokykla, Šilutės Pamario pagrindinės mokyklos, Šilutės Martyno Jankaus pagrindinė mokykla.

³⁵ Kėdainių r. Dotnuvos pagrindinė mokykla, Kėdainių šviesioji gimnazija, Lietuvos sporto universiteto Kėdainių „Aušros“ progimnazija, Survilikiškio Vinco Svirskio pagrindinės mokykla, Kėdainių r. Šėtos gimnazija, Kėdainių r. Josvainių gimnazija, Kėdainių specialioji mokykla, Kėdainių Juozo Paukštelio progimnazija, Labūnavos pagrindinė mokykla, Kėdainių r. Akademijos gimnazija, Kėdainių r. Truskavos pagrindinės mokykla, Kėdainių r. Miegėnų pagrindinė mokykla.

³⁶ Prienų r. Balbieriškio pagrindinės mokykla, Prienų „Revuonos“ pagrindinė mokykla, Prienų r. Naujosios Ūtos pagrindinė mokykla, Prienų r. Pakuonio pagrindinė mokykla, Krakų Mikalojaus Katkaus gimnazija, Prienų „Ažuolo“ progimnazija, Prienų r. Šilavoto pagrindinė mokykla, Prienų r. Jiezno gimnazija, Prienų r. Išlaužo pagrindinė mokykla, Prienų r. Veiverių Tomo Žilinsko gimnazija.

³⁷ Kretingos r. Salantų gimnazija, Kretingos Marijono Daujoto pagrindinė mokykla, Kretingos Simono Daukanto progimnazija, Kretingos r. Kurmaičių pradinė mokykla, Kretingos r. Darbėnų gimnazija, Kretingos r. Grūšlaukės pagrindinė mokykla, Kretingos r. Baublių mokyklos-daugiafunkcis centras, Kretingos Marijos Tiškevičiūtės mokykla, Kretingos r. Kartenos mokykla – daugiafunkcis centras.

Eil. Nr.	Metodas	Tikslai
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mokinių (504) atsakymai į anketą; ▪ savivaldybių administracijos direktorių įsakymais patvirtinti geltonųjų autobusų maršrutai (314); ▪ savivaldybių teiktos paraiškos, geltonųjų autobusų skirstymo komisijos protokolai, savivaldybių siųsti raštai ministerijai; ▪ kitų institucijų, įstaigų dokumentai: 7 savivaldybių ir 49 bendrojo ugdymo mokyklų mokinių pavėžėjimo organizavimo tvarkos ir kt. 	
4.	Užsienio šalių (Jungtinės Karalystės, Estijos, Latvijos, Lenkijos, Vokietijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų) praktikos analizė.	Nustatyti gerosios praktikos pavyzdžius.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar pasiekti mokyklų aprūpinimo
 geltonaisiais autobusais programų
 tikslai “
 4 priedas

Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programų (2000–2014 m.) tikslų pasiekimo analizė

Programos pavadinimas	Programos tikslas / laukiamas rezultatas	Ar pasiektas tikslas / laukiamas rezultatas?
1. 2000 m. Kaimo mokyklų aprūpinimo transporto priemonėmis programa „geltonasis autobusas“	1. Siekti, kad vaikai, gyvenantys toliau nei 3 km nuo mokyklos, ją pasiektų saugiai ir greitai	Taip Važinėja apie 1200 moksleivių.
	2. Užtikrinti spec. poreikių vaikų, kurie nepajėgia patys atvykti į švietimo įstaigą, pavėžėjimą;	Iš dalies Vaikai pavežami ne spec. poreikiams pritaikytais autobusais
	3. Iki 2000 m. Rugsėjo 1 d. Aprūpinti autobusais vidurines mokyklas <..>	Taip Pirkti 68 geltonieji autobusai.
	4. Iki 2001 metų parengti valstybinę moksleivių pavėžėjimo pertvarkymo 2001–2010 m. programą	Ne Programa neparengta.
2. Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2001 m. programa „geltonasis autobusas“	1. Užtikrinti saugų pavėžėjimą mokykliniais autobusais į gretimas pradinį, pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą teikiančias mokyklas. Moksleiviai bus saugesni kelyje, jų tėvai mažiau nerimaus dėl vaikų saugumo. Bus taupomas moksleivių laikas, jie neveluos į pamokas ir galės dalyvauti papildomojo ugdymo veikloje.	Iš dalies Planuota pirkti apie 70 autobusų, o pirkti 49 autobusai.
3. Transporto priemonių bendrojo lavinimo mokykloms 2002 metų programa „geltonasis autobusas“	1. pirkti mokyklinius autobusus: 5–8 (9) klasių moksleiviams iš kaimo pagrindinių mokyklų, kurios reorganizuotos į pradines mokyklas, pavežti; Kaimo ir miesto spec. poreikių moksleiviams pavežti Moksleiviai bus saugesni kelyje, jų tėvai mažiau nerimaus dėl vaikų saugumo. Bus taupomas moksleivių laikas, jie neveluos į pamokas ir galės dalyvauti papildomojo ugdymo veikloje.	Taip Planuota pirkti apie 30 autobusų, o pirkti 32, kuriais buvo vežami 608 mokiniai.
4. Geltonųjų autobusų 2003 m. programa	1. Pagerinti 800 kaime gyvenančių reorganizuotų ir likviduotų bendrojo lavinimo mokyklų moksleivių vežiojimą į kitas, toliau nuo gyvenamosios vietos esančias mokyklas. Moksleivių sumažės kelio į mokyklą ir atgal trukmė, jiems pagerės galimybės dalyvauti mokyklos popamokinėje veikloje ir kt.	Iš dalies Planuota pirkti 40 naujų, ne mažesnių kaip 19+1 sėdimų vietų M2 klasės autobusų, o pirkti 13.
5. Mokyklų tobulinimo programa 2002–2005 m.	Bus išanalizuotos ir įvertintos moksleivių pavėžėjimo alternatyvos, jų finansinis efektyvumas. Savivaldybės geriau ir saugiau organizuos moksleivių pavėžėjimą. Bus nupirkti 100 „geltonųjų autobusų“, jie bus perduoti savivaldybėms	Taip Planuota pirkti 100 geltonųjų autobusų, o pirkti 115.

Programos pavadinimas	Programos tikslas / laukiamas rezultatas	Ar pasiektas tikslas / laukiamas rezultatas?
6.Specialiųjų poreikių mokinių vežimo 2005–2008 m. programa „geltonasis autobusas“	<p>Aprūpinti valstybines ir savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklas autobusais, kuriais didelių ir labai didelių specialiųjų poreikių turintys mokiniai, nepajėgiantys savarankiškai vaikščioti arba dėl didelių sutrikimų būdami nesaugūs kelyje, kasdien saugiai pasiektų mokyklas.</p> <p>Geltonaisiais autobusais vežiamųjų specialiųjų poreikių vaikų tėvai bus ramesni dėl savo vaikų saugumo kelyje.</p>	<p>Taip</p> <p>Planuota pirkti ir nupirkta 30 geltonųjų autobusų.</p>
7.Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006–2008 m. programa	<p>Pasiekti, kad didžiama vaikų į mokyklas būtų vežama mokykliniu transportu.</p> <p>Keliaujantys į mokyklas vaikai bus saugesni, galės dalyvauti popamokinėje veikloje, mokinių saviraiškos renginiuose, nes geltonųjų autobusų kelionės grafikai atitiks vaikų poreikius.</p>	<p>Taip</p> <p>Planuota pirkti 100 geltonųjų autobusų, o pirkti 123.</p>
8.Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2009–2012 m. programa	<p>Gerinti kaimo, taip pat specialiųjų poreikių mokinių pavėžėjimo sąlygas. Planuota pirkti apie 80 M3 klasės 30+1 vietų, 200 M2 klasės 19+1 vietų autobusų, 40 M2 klasės 11+1+3 vietų autobusų, pritaikytų specialiųjų poreikių mokiniams vežioti.</p> <p>Geltonaisiais autobusais bus vežiami ir mokiniai, kurie iš tų vietovių jau anksčiau vežioti kitu transportu (jų padaugės 15 procentų); Apie 90 procentų mokinių kelionė į pagrindinę mokyklą truks ne ilgiau kaip pusvalandį, į vidurinę mokyklą – ne ilgiau kaip valandą.</p>	<p>Iš dalies</p> <p>Pirkti M3 klasės 7 autobusai ir M2 klasės 164 autobusai.</p> <p>Tyrimai neatlikti, neįvertinta.</p>
9. Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2013–2017 m. programa	<p>Padidinti savivaldybėse vykdomos mokyklų tinklo pertvarkos veiksmingumą.</p> <p>Sumažės dėl mokyklų tinklo optimizavimo kylanti socialinė įtampa</p>	<p>Programa nebaigta vykdyti. Ministerijos veiklos atskaitose pateikta, kad 2013 m. planuota pirkti 40, nupirkti 42; 2014 m. planuota 64, nupirkti 48.</p>

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Švietimo ir mokslo ministerijos duomenis

Valstybinio audito ataskaitos
 „Ar pasiekti mokyklų aprūpinimo
 geltonaisiais autobusais programų
 tikslai “
 5 priedas

Mokinių pavėžėjimo tyrimai, atlikti 2002–2006 m.

Metai	Tyrimo pavadinimas	Tyrimo rezultatai
2002 m.	Moksleivių, gyvenančių kaimo vietovėse ir miestų priemiesčiuose, ir neįgalių moksleivių vežiojimo 2001–2002 mokslo metais ir pokyčių prognozių iki 2005 metų tyrimas	Metodologiškai pagrįstas mokinių vežiojimo poreikis, išlaidos ir kt. Remiantis tyrimu, 2003 m. buvo parengtos ir ministro patvirtintos ³⁸ Mokinių vežiojimo organizavimo metodinės rekomendacijos dėl mokinių vežiojimo sąlygų, maršrutų sudarymo ir kt.; parengta saugaus važiavimo į mokyklą metodinė priemonė mokiniams ir saugaus mokinių vežimo mokykliniu autobusu metodinė priemonė autobuso vairuotojui.
2003 m.	Mokyklų tinklo pertvarkos ir moksleivių vežiojimo būklės tyrimas	Nustatyta, kad 95 proc. mokinių į pavėžėjimo sistemą įsilieja sklandžiai, jų kelionės trukmė neperžengia kritinių ribų: 1–10 kl. mokiniai į mokyklą vyksta iki 30 min, 11–12 kl. – iki 60 min. ir kt.
2005 m.	Mokyklų tinklo pertvarkos socialinio poveikio tyrimas (šešiose eksperimentinėse savivaldybėse)	Iš esmės gauti panašūs duomenys kaip ir 2003 m. tyrime: 95 proc. pagrindinių mokyklų mokinių į mokyklą vyksta iki 30 min., vidurinių mokyklų – iki 60 min. Švietimo reikmėms skirta moksleivių vežiojimo sistema užėmė 20 proc. visų vežiojamų mokinių, siūlyta ją plėtoti.
2006 m.	Mokinių vežiojimo pokyčiai pertvarkant mokyklų tinklą	Nustatyta, kad 2005–2006 m. m. nepavežamų vaikų dalis, lyginant su 2000–2001 m. m., sumažėjo nuo 2,7 proc. iki 0,8 proc.; 90 proc. mokinių važiuoja iki 20 km; 50 proc. mokinių atvyksta į mokyklą 20 min. iki pamokų pradžios, 10 proc. – daugiau kaip 42 min.; 75 proc. kelionei šį mokyklą sugaišta ne daugiau, kaip 40 proc., o 5 proc. mokinių kelionė trunka vieną valandą ir ilgiau.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal pateiktus Švietimo ir mokslo ministerijos duomenis

³⁸ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-12-11 įsakymas Nr. ISAK-1778 „Dėl Mokinių vežiojimo organizavimo metodinių rekomendacijų“.